

Gezien en gelezen

□ Ad de Jongh

Marien, H. et al. (2012/2013). Focus op standaarden in examinering. Deelproject 1: Analyse kwaliteit examinering. Tilburg: IVA beleidsonderzoek en advies.
Drie delen: Analyse bestanden inspectie (2012); Literatuuronderzoek (2012); Casusverslagen (2013). <http://www.examineringmbo.nl/project-informatie>

De rapporten die hier worden besproken zijn opgesteld in het kader van de verbetering van de kwaliteit van de examinering in het middelbaar beroepsonderwijs. Het project 'Focus op standaarden in examinering' beoogt serviceproducten op te leveren waarmee mbo-instellingen (roc's, aoc's en vakinstellingen) gericht(er) aan verbetering van hun examenkwaliteit kunnen werken. Het project omvat verschillende deelprojecten. Eén daarvan is de analyse van de kwaliteit van examinering. Uit dit deelproject zijn drie rapporten verschenen:

- een analyse van bestanden van de inspectie die inzicht geeft in de kwaliteit van de opleidingen en in de standaarden waarop slecht of goed gescoord wordt;
- een literatuuronderzoek dat informatie geeft over de (cruciale) factoren voor een goede examenkwaliteit. Deze factoren zijn opgenomen in een framework (de procesarchitectuur examinering);
- een dieptestudie waarin vijf onderwijsinstellingen zijn bevraagd op succes- en faalfactoren.

Kwaliteitsindicatoren

Het framework dat op basis van het literatuuronderzoek is ontwikkeld, is ingedeeld in de volgende procesgebieden: Kaders, Leren & construeren en vaststellen, Examineren & diplomeren, Kwaliteitszorg over alle processen heen. Elk procesgebied kent kwaliteitsindicatoren. Voor het procesgebied 'kaders' zijn dat de WEB (Wet Educatie Beroepsonderwijs), het kwalificatiedossier (de basis voor de curriculumontwikkeling van een opleiding), het sectoraal examenprofiel (waarin de afspraken tussen onderwijs, kenniscentra en bedrijfsleven over de standaardisering van examinering is vastgelegd), het examenreglement en de examenvisie (geoperationaliseerd in het handboek examinering).

Kwaliteitsindicator van het procesgebied 'leren & constructie en vaststellen' is de voorwaarde dat het exameninstrumentarium aansluit bij de uitstroomeisen en voldoet aan toetstechnische eisen. Het procesgebied 'examineren & diplomeren' kent als kwaliteitsindicatoren: 'de examenprocessen van afname en beoordeling zijn deugdelijk' en 'de diplomering is deugdelijk en geborgd'. Het procesgebied 'kwaliteitsborging' ten slotte kent als kwaliteitsindicator de interne en de externe kwaliteit van examinering.

Succesfactoren

In het rapport Literatuuronderzoek worden bij de verschillende procesgebieden van examinering de succesfactoren benoemd. Dat zijn er respectievelijk 10, 13, 6 en 11. Als voorbeeld worden hier enkele succesfactoren voor het procesgebied examineren & diplomeren gegeven (p. 17):

- Standaardisatie van de lay-out van diploma's door middel van het modeldiploma mbo, om de herkenbaarheid van diploma's te bevorderen en tevens de kans op fraude te beperken;
- Taken en verantwoordelijkheden van examencommissieleden zijn helder;
- Betrokkenheid van leerbedrijven bij de uitvoering van beoordeling in de praktijk;

Analyse

De onderzoekers hebben een analyse gemaakt van de bestanden van de inspectie. Als belangrijkste conclusie wordt getrokken dat in 2010/2011 meer beoordeelde beroepsgerichte opleidingen voldoende hebben gescoord dan in 2009. De onderzoekers concluderen dat dat met name komt door een toename van positieve oordelen bij de aoc's. Er wordt ook geconstateerd dat er een verbetering is opgetreden in de beoordeling van de verschillende standaarden. In de onderzoeksperiode 2010/2011 is er een verwaarloosbaar verschil in waarderingen tussen bol- en bbl-opleidingen (90 versus 94%). Opleidingen die hun examens inkopen worden vaker positief beoordeeld dan opleidingen die hun examens niet inkopen.

Casusverslagen

Op basis van deze analyse hebben de onderzoekers een dieptestudie gedaan bij vier roc's en één aoc. Ook voor de dieptestudie is het framework aangehouden. Bij elke rapportage van een onderwijsinstelling wordt op de uitkomsten gereflecteerd.

Tot slot

Het streven in het project 'Focus op standaarden in examinering' is uiteindelijk de basiskwaliteit bij alle instellingen, bij alle opleidingen, op alle examenstandaarden op orde te hebben. Het project is succesvol als over het onderzoeksjaar 2014 de examinering van de bekostigde opleidingen in 90% van de gevallen als voldoende wordt beoordeeld, aldus het projectplan. In het middelbaar beroepsonderwijs wordt, na het opstellen van de examenprofielen enige jaren geleden, hard gewerkt aan examinering. Mijn verwachting is dat het project in de komende jaren een positief effect zal hebben op de kwaliteit van de examinering in het beroepsonderwijs.

De heer drs. A.J.C.M. de Jongh is programmamanager bij Zadkine voor de domeinen Zorg, Laboratoriumtechniek en Optiek. Hij is redacteur van EXAMENS. E-mail: A.J.C.M.deJongh@zadkine.nl.